

Asutawa Kogu

5. istungjärk. **Protokoll nr. 169 (15)**

1920. a.

Asutawa Kogu koosolek 11. detsembril 1920. a. kell 6.20 min. p. l. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 87 Asutawa Kogu liiget.

P ä e w a k o r d:

1. Seadus Riigikogu liikmete tasu ja sõiduraha kohta — III lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **J. Seljamaa**.

Sekretääri kohal abisekretäär **H. Raudsepp**.

Koosolek algab kell 6.40 min.

Juhataja **J. Seljamaa**: Awan Asutawa Kogu koosoleku.

1. Seadus Riigikogu liikmete tasu ja sõiduraha kohta — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Seadus Riigikogu liikmete tasu ja sõiduraha kohta.

Juhataja **J. Seljamaa**: Seaduseelnõu pealkiri on juba wastu wõetud. § 1. kohta on esitatud kolm redaktsiooni. Kodukorra § 58. põhjal juhin Asutawa Kogu tähelepanu selle peale, et need eelmisel koosolekul hääletatud ettepanekud: komisjoni ettepanek, rhs. Birk'i ja rhs. Schulbach'i ettepanekud tulewad uuesti hääletamisele ainult üks kord — poolt ja wastu. Hääletamise järjekord on järgmine: 1) tuleb hääletamisele komisjoni redaktsioon, selle järele rhs. Birk'i ja kolmandaks rhs. Schulbach'i ettepanek. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: komisjoni ettepanek on saanud häält poolt 44 ja wastu 32; rhs. Birk'i ettepanek — poolt 23 häält, wastu — 49; rhs. Schulbach'i ettepanek — poolt 22 häält, wastu — 55. Seega on komisjoni ettepanek wastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu § 2.

§ 2. Riigikogu esimees saab kuutasu Wabariigi Walitsuse liikmete palga suu-

ruses ühes elukalliduslisaga, peale selle antakse temale riigi poolt korter.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): § 3. Riigikogu, tema juhatuse ja komisjonide ning alamkomisjonide koosolekutest osawõtmise eest maksetakse osawõtjatele Riigikogu liikmetele lisatasu, mis kindlaks määratakse Riigikogu kodukorras ja mille kogusumma kuus üksikule liikmele ei tohi olla kõrgem § 1-ses tähendatud kuutasust.

J. Tõnisson (rhw.): Minu arust on seesugune ettepanek, et peale kindla kuupalga veel komisjonide ja ühe ning teise töö eest eritasu maksetakse, niisugune, mida tõesti oleks pidanud ära kaotama. Wõib juba ette öelda, et kui komisjoni tööde eest iseäralikku tasu maksetakse, siis meie seadusandlik töö selle all kannatama saab. See on täiesti wõimatu kõrge päewaraha kõrwal — 3.000 marka 130% — veel komisjoni tööde eest lisatasu maksta. See oleks tõesti laiade rahwahulkade pahandamine ja Riigikogu liikmete au haawamine. Sest siin ei tehta mitte selleks tööd, et suuri sissetulekuid saada, waid see töö on auameti pidamine. Ja tasu, mis selle eest maksetakse, olgu selleks, et elamise seisukorda nii kindlustada, et inimene kogu oma tööjõu riigitööle wõib pühendada. Palgatöökse ei tohi parlamendi töö mitte olla, waid see olgu täiesti autöö. (A. Anderkopp, tõer.: Teie ettepanek oli samane: kes rohkem istub — enam saab.) Minu ettepanek ei ole muud midagi, kui lihtne päewaraha ja rahwaesituse au seisukoht.

Juhataja **J. Seljamaa**: Lõp sõna on aruandjal.

Aruandja **K. Wirma**: Mina ei saa aru, miks rahwasaadik Tõnisson selle küsimuse juures nii palju pahandab. Kui ta loeks rahwaerakonna ettepanekut, siis näeks ta, et komisjoni redaktsioon ja rahwaerakonna ettepanek sisuliselt üks on. Wahe on ainult selles, et nemad fikseeriksid selle seisukoha siinsamas ära, meie redaktsioonis aga antakse Riigikogule veel õigus, järelikult ka rhs. Tõnisson'ile, oma tõsist seisukohta seal

ette kanda. Wahed peaksid nende kahe ettepaneku wahel nähtawad olema. Küsimus on see, kas Riigikogule antakse wõimalust oma soowi järele asja korraldada, wõi peab ta leppima sellega, mida tahab määrata rhs. Tõnisson.

Juhataja J. Seljamaa: Rhs. Tõnisson'i kõnest sain ma aru, et ta teeb ettepaneku § 3. wälja jätta. Komisjoni aruandja ei ole ettepanekuga ühinenud, sellepärast panen ta hääletamisele. (Hääletatakse.) Rahwasaadik Tõnisson'i ettepanek on 32 häälega 26 wastu tagasi lükatud. Panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) § 3. on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja K. Wirma (loeb): § 4. Riigikogu liikmetele, kelle alaline elukoht on wäljaspool Tallinnat, maksetakse Riigikogu istungitele ja tagasi sõitude eest sõiduraha tõelikkude kulude suuruses.

W. Ernits (sd.): Kordan oma waremalt tehtud ettepanekut, seda paragrahwi kaheks jaotada ja nii redigeerida, et § 4. — Riigikogu liikmetele, kes wäljaspool linna elawad, maksetakse korteriraha ja § 5. — Riigikogu liikmetele on raudteel waba sõit. Põhjendan seda selle õiguse põhjal, et rahwasaadikutel, kes Tallinnas elawad, ja neil, kes wäljaspool Tallinnat, ühesugused kulud oleksid, sest raudtee sõidukulud on väga kallid. On niisugused asjaolud, kus tarwis on walijatega kokku puutuda jne. Sellepärast leian mina, et see väga tarwilik on, et Riigikogu liikmetele raudteel prii sõit lubada.

M. Martna (sd.): Mina, austatud Asutawa Kogu liikmed, toetan oma parteisõbra Ernits'i ettepanekut selles asjas palju rohkem teiste rühmade, kui oma rühma huwide pärast. Meie partei liikmed elawad suuremalt jaolt kõik Tallinnas ja wõib olla neil on vähem reisimisi kui teistel rühmadel ja seda peaks igatahes silmas peetama, et meie siin selleks mitte esimest sammu ei astu, waid see on ka teistes parlamentaarsetes maades, et Riigikogu liikmetel raudteel prii sõit on. Ma arwan, et see oleks väga tarwilik nendele Riigikogu liikmetele, kes mitte Tallinnas ei ela ja kes koju peawad sõitma, vähemalt laupäewadelgi, kes tagasisõidu juures kallist raudtee sõiduraha silmas pidades, istungitele tulemata jääwad. On väga arusaadaw, et parlamendi töö selle all kannatab. Need parla-

mendi liikmed, kes mitte Tallinnas ei ela, peawad peale selle veel oma elukohas korterit pidama ja niisuguse korterite seisukorra juures on terwel real parlamendi liikmetel see väga raske, mitte ainult, et nad waranduslikult selle all kannatawad, waid selle all kannataks ka nende perekond. Kui nad kokkuhoidlikud peaksid olema, siis ei saaks nad mitte laupäewiti ja pühapäewiti oma perekondade juurde sõita. Mina arwan, et Asutaw Kogu seda silmas peaks pidama ja minu parteisõbra Ernits'i ettepanekut tõeks wõtma ja selle poolt hääletama.

Juhataja J. Seljamaa: Rhs. Ernits'i poolt on esitatud kaks ettepanekut. Teine ettepanek on parandus § 4. juurde, mis järgmiselt käib: „Riigikogu liikmetele, kes alaliselt Tallinnas ei asu, maksetakse korteriraha.“ Ja teine parandus on iseseisew § 4. järele. Kui nüüd praegused kõnelejad sõna wõtawad, siis palun seda korteriraha küsimuse kohta teha ja selle järele tuleb juba järgmine paragrahw, mille rhs. Ernits on esitanud, arutamise alla. Sõna on tegelikuks märkuks rhs. Martna'l.

M. Martna (sd.): Pean tähendama, et ma rhs. Ernits'i kõnet mitte hästi ei kuulnud ja sellepärast kõnelesin mina uue paragrahwi kohta, mitte teades, et sõnaõigus paranduse kohta § 4. juures oli.

J. Tõnisson (rhw.): Tahtsin kõneleda sõiduraha asjas.

Juhataja J. Seljamaa: Lõpusõna on aruandjal. Komisjoni aruandja lõpusõna ei tarwita. Panen rhs. Ernits'i paranduse § 4. juurde hääletamisele, mis järgmiselt kõlab: „Riigikogu liikmetele, kes alaliselt Tallinnas ei asu, maksetakse korteriraha.“ (Hääletatakse.) Akl. Ernits'i ettepanek on 32 häälega poolt 26 wastu — wastu wõetud.

W. Ernits (sd.): Paluksin sõna selle ettepaneku kohta.

Juhataja J. Seljamaa: Et ettepanek juba wastu wõetud on, siis ei saa mina mitte enam sõna anda, ja kodukorra järele tuleb § 4. ühes otsustatud parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 4 ühes akl. Ernits'i parandusega wastu wõetud.

Peaminister A. Piip: Ma tahtsin korteriraha suuruse kohta teateid saada.

Juhataja **J. Seljamaa**: Juhatu-sele ei ole mingisugust ettepanekut ses asjas tehtud ja teiseks tuleb seda ainult nende ettepanekute piirides teha, mis teisel lugemisel ette pandi, ja sellepärast sai tema ka sel kujul hääletamisele pandud.

Rhs. Ernits'i poolt on ettepanek tehtud § 4. järele uut paragrahwi sisse wõtta, mis järgmiselt kõlab: „Riigikogu liikmetel on õigus wabariigi raudteedel tasuta sõita I klassi õigusega.“

J. Tõnisson (rhw.): Waba sõit on õieti tarwitusel olnud Asutawa Kogu liikme asukoha ja Tallinna wahel sõitmiseks. See on arusaadaw. Esiotsa maksis see määrus ainult istungjärgu alguse ja lõpu kohta. Oleks wäga soowitaw, et sõit Riigikogu liikmel tema asukoha ja Tallinna wahel raudteel täitsa waba oleks. See mõjuks kõik sellele põhjendusele kaasa, mis akl. Martna siin ette kandis. Riigikogu liikmed saaksid kergemini koosoleku ja kodu wahet sõita. Mitme seisukoha järele oleks see wäga soowitaw. Asutawa Kogu liige Ernits paneb aga ette üldse kõigile Riigikogu liikmetele sõit kõigil wabariigi raudteedel wabaks anda. Sellega on aga raske leppida. Esimeses järjekorras protesteerib selle wastu raudteewalitsus. Raudteewalitsusele on see tõesti suur kulu seda inimeste hulka jumala muidu sõidutada. Kuis käib see kokku sellega, et meie tahame raudtee majapidamist tasakaalu wiia, kui meie ise niisuguse ilma rahata sõitjate hulga loome? Minu arwates oleks see täiesti raudtee majapidamise parandamise wastu. Kui meie Riigikogu liikmetel ametiasjus sõita on, siis wõiks see wahest materjaalide kogumise kohta arupärimistel sündida. Kui palju meil siis neid arupärimisi tulewikus saab olema? Senniste kogemuste järele ei ole tarwidust niisuguseks uurimiseks olnud. Wahest tuleb edaspidi mõni ankeet-kommissjon, kelle liikmed peawad uurimisteedi ette wõtma. Sellepärast ei ole aga weel tarwidus igale Riigikogu liikmele waba sõitu lubada. Et Riigikogu liikmed kihutustööd saaksid teha ja selle juures riigi kulul waba sõitu tarwitada, ei ole mitte otstarbekohane. Seda peab igäüks kas omal isiklikul kulul wõi partei kulul tegema. Selle kõige peale waadates, pean mina selle ettepaneku wastu seisma, mis rhs. Ernits wabasõidu asjus on teinud. Selle ettepaneku wastu tuleb

kindlasti seista ja tema kahtlemata tagasi lükata.

M. Martna (sd.): Pean weel kord sõna wõtma, et ühe asjaolu peale tähelepanu juhtida, nimelt mis minu arwates seda sõitu sugugi nii üheksõigseks ei tee. Meie raudtee ei meelita kedagi sõitma. Ma arwan, et meie Riigikogu liikmed naljapärast sõitma ei lähe. Mind walitakse wist Pärnumaa ringkonnast. Kui mina nüüd Pärnumaa ringkonda pean minema aru andma, siis on see igatahes koorem, raske koorem 18 tundi sõita, mõnikord isegi 20 ja 24 ja siis jälle tagasi. Wõib olla, nooremad inimesed ei pane seda tähele. Igatahes härra Tõnisson'i meelitab see raudteesõit niisama wähe, kui teie umbes 30 aastat tagasi Tartu näitusel linamurdmise masinat nägite kiigega. Üks õige nupukas mees, filosoof ja hea tehnik, oli selle mõtte peale tulnud, linamasinale kiik külge panna, siis on löbu otstarbega seotud, mõtles see mees. Nõnda kujutan mina ka raudteesõidu waba tarwitamist. Meie raudteeliikumine on umbes niisamasugune, nagu linamurdmise masin kiigega, see ei meelita mitte kedagi, ehk liiati weel ülemäära sõitma. Kui meie waba sõidu anname, siis on see just kokkuhoidmine selles mõttes, et nüüd ajalehed nii kallid on, et maal neid enam ei loeta, ja sellepärast peawad Riigikogu liikmed walijatega läbi käima, peab hoolt kandma selle eest, et Riigikogu liikmed rahwaga ühenduses seisawad. Sõit Narwa ja Tallinna wahel wõi Irboska ja Tallinna wahel ei ole mitte iseäranis huwitaw. Mina arwan kindlasti, et Riigikogu liikmed, kes Tallinnas elawad, lusti pärast ümberkärtama ei hakka. Toetan oma parteiseltsimehe Ernits'i ettepanekut ja loodan, et see ettepanek on riigi huwides tehtud. (Wahelhüüe paremalt poolt: Partei huwides!)

W. Ernits (sd.): Pean kõigepealt sedasama tähendama, et raudtee sõit tööpoolest löbu ei paku. Mis puutub sellesse, et tarwidust ei ole sõita, siis pean tähendama, et on tarwis mingisuguseid teateid saada ja peab sõitma ja sellepärast peaks wõimalus olema riigi kulul sõita.

M. Neps (sd.): (Üldine naer.) Mina ei saa aru, mis peaks Asutawa Kogu liikmetele nii suurt löbu sünnitama, kui mina ettepaneku tegemiseks sõna wõtan. Minu ettepanek on, et kui wastu

wõetakse see ettepanek, et riigiraudteedel prii sõit antakse, siis peaks ka selle ettepaneku vastu wõtma, mille ma eelmisel korral tegin ja ka praegu teen, nimelt et ka riigilaewadel prii sõit oleks. (Segased hüüded. Juhataja helistab.) Ja teie wõite ju juurde panna selle märkuse, et see sõit wõib ainult Tallinna ja Riigikogu liikme asukoha wahel sündida ja Eesti wetes. (J. Tõnisson, rhw.: See ettepanek oleks pidanud II lugemisel tehtama.) Minu arwates on see seisukoht täiesti põhjendatud, kui ma nüüd selle ettepaneku teen, sellepärast et kuigi mina küll praegu üksi see isik siin olen, kes saartelt on, aga neid saab Riigikogus rohkem olema, ja wõib olla, et kui see minu ettepanek vastu wõetakse, et siis ka teie tahate Saaremaale minna. (Wahelhüüe: Suwitama!) Mina ei hakka siin mitte nii põhimõttelikult rääkima, kui härra Martna (Wahelhüüe: Wäga põhimõttelikult!), aga kui ühele osale Riigikogu liikmetele wõimaldatakse prii sõit Tallinnast oma kodukohale, aga teistele seda mitte ei wõimaldata, siis ei ole see mitte õige. (Wahelhüüe: Omnibussi paneme käima!) Teie wõite minu ettepaneku tagasi lükata, aga see ei sega mind ettepanekut tegemast. Kui siin härra Tõnisson ütleb, et päris lõbu pärast wõib siis riigi kulul Londoni wõi Stokholmi sõita, siis oleks see päris täbar seisukord, aga siis selleks on praegusel ajal palju kitsendusi, ja selleks, et näiteks Londoni sõita, nõutakse luba ja passid. Kahju nüüd on, et ei saanud parandust teha, et wähe-malt peab prii sõit wõimaldatud olema oma asukoha ja Tallinna wahel. Lükatakse see tähendus tagasi, siis ei wõi mina oma ettepaneku kaitseks enam midagi öelda. (K. Einbund, rhw.: Kõneleage aga edasi.)

Juhataja J. Seljamaa: Rhs. Ernits'i poolt on ettepanek tehtud Riigikogu liikmetele wõimaldada prii sõit kõigil Eesti wabariigi raudteedel I klassis. Peale selle on akl. Neps paranduse selle paragrahwi juurde teinud, kui rhs. Ernits'i ettepanek vastu wõetaks, siis juurde lisada pärast sõna „raudteedel“ — „ja riigi laewadel“. (M. Neps, sd.: Mina ei ole oma ettepanekut veel wormuleerinud.)

Esimesena tuleb hääletamisele rhs. Ernits'i ettepanek. Kui rhs. Ernits'i ettepanek tagasi lükatakse, siis rhs. Neps'i

ettepanek enam hääletamisele ei tule, kui ta aga vastu wõetakse, siis tuleb teiseks hääletamisele rhs. Neps'i ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on rhs. Ernits'i ettepanek tagasi lükatud. Seega langeb ka loomulikult rhs. Neps'i ettepanek ära.

Aruandja K. Wirma (loeb): § 5. Riigikogu määrab oma kodukorras, misugused Riigikogu liikmete koosolekutest puudumised wabandamatudeks loetakse ja kui suured mahaarwamised tasust nende eest tehakse.

Juhataja J. Seljamaa: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 5. vastu wõetud.

Seega on seadus Riigikogu liikmete tasu ja sõiduraha kohta üksikasjaliselt III lugemisel vastu wõetud. Kodukorra järele tuleb see seadus terwena hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seadus lõpuhääletamisel vastu wõetud.

Aruandja K. Wirma: Teen ettepaneku tunnistada, et sellel seadusel on edasilükkamatuse iseloom, ja et ta ilma redaktsiooni komisjoni kätte andmata vastu wõetaks.

Juhataja J. Seljamaa: Panen aruandja ettepaneku, tunnistada, et sellel seadusel on edasilükkamatuse iseloom, hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek vastu wõetud.

Panen hääletamisele aruandja ettepaneku, seadus ilma redaktsiooni komisjoni kätte andmata maksma panna. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek vastu wõetud.

Isiklikus asjas on sõna palunud rhs. Tõnisson.

2. Akl. J. Tõnisson'i J. Tõnisson
seletus isiklikkudes (rhw.): Austatud
asjades. rahwasaadikud!

Walimiswõitluse jooksul tõi ajaleht „Waba Maa“ teate, et rhs. Tõnisson on Walgas rongist maha jäädes muretsenud omale soomusrongide diwiisiülema Parts'i poolt mootorauto, et saada riigi bensiini abil Petseri poole. See teade puutus mulle küll mõni päew hiljem silma, aga mina ei hakanud seda mitte õiendama, sest mina arwasin, et seesugune sihilik wõi tendentslik teade wõib ju küll tõmmata mõne inimese juu-

res, aga kes seisukorda ja inimesi tunnevad, nendele ei hakka see mitte külge. Nüüd on aga eilsel Asutawa Kogu koosolekul akl. Oinas siin seletuse andnud, mis ajalehe teatega sisuliselt kokku käis. (Wahelhüüe: Mitte Oinas, waid Ast.) Ei tea kahjuks, kas ta oli Oinas wõi Ast, ei olnud eilsel koosolekul. Rhs. Ast olewat siin seletanud, et siin inimesed kõnelewad kokkuhoidmisest, kes ise riigi kulul sõidawad Petseri poole. Mina pean nüüd siin eksiarwamiste kõrvaldamiseks seletama, et see teade ajalehes oli ekslik. Teiseks ei wasta ka Asutawa Kogu kõnetoolilt ettetoodud seletus selle poolest tõsioludele. Lugu oli tõepoolest nõnda, et mina oma kõnetekonnal tõesti jäin Walgas rongist maha. Minul oli 20. nowembril kõnekoosolek Petserisse määratud. Ja et nüüd mitte ilmaasjata kõneleilmujaid oodata lasta, kuulasin ma, kas ei ole ometi mingisugust wõimalust Walgast Petseri saada? Kuulasin raudteel jaamaülesma juurest jne., kas mõni rong ei lähe, wõi mõni teine sõiduwõimalus ei ole. (Peaminister A. Piip: Ärge sõjawäge siin sisse tooge!) Wiimaks sain kuulda, et soomusrongide diwiisiülemal on ametsõit Petseri poole. See on siin ette toodud ja ajalehes on see ka juba nii laiali tõmmatud. Kui see teade seisma jääb, siis awaldab see halba muljet just sõjameeste peale. Sellepärast toon ma selle siin ette. Mulle teatati siis, et on kuulda, et soomusrongide diwiisil on ametsõit Wõru poole. Kuulasin järele, ja tõesti teatati, et tahetakse sõita, kui mitte ühel, siis teise tunni ajal. Ei ole aga kindel millal. Teatati, et ma wõiksin ühes sõita, kui ma tahan, mootor-dresiinil. Arwasin, et minu isiklik kaal bensiini kulutamiseks kuigi suur ei wõi olla. Mõtlesin, et kui üks inimene mitmele teisele mootor-dresiinile lisaks tuleb, see küll kellelegi haiget ei tee, ega ka rohkem bensiini ei kuluta. (K. Wirma, sd.: Seda arwawad „jäneseid“ raudteel ka! Üldine naer.)

Juhataja J. Seljamaa (helistab mitu korda): Ma tuletan Asutawa Kogu liikmete meelde, et isiklikeks asjadeks on kõnelejal kodukorra järele ainult 5-minutiline tähtaeg määratud, ja kui naer ja wahelhüüded selle aja ära wõtawad, siis pean ma seda pikendama.

J. Tõnisson (rhw.): Mina wõin öelda, et härra Wirma on raudtee asjus eriteadlane ja „jäneste“ asjus nähtawasti

ka mitte wähetundja. Sellel korral ei ole aga mina mitte pugenud kuhugi warju, ega ennast peita püüdnud, waid olen algusest saadik seda seletanud härra Wirma'le ja kellele seda tarwis on, ja ei ole mingisugust põhjust andnud, et nüüd walimiswõitluses riiwamiseks ettetoodud asju edasi kantaks Asutawa Kogu kõnetoolil. Tõesti, kui siin muud ei ole ette tuua, siis oleks Asutawa Kogu tegewuse lõpuks pidanud enesele tõesti asjalikuma materjaali walima, et wastastele peale tungida. Arwan, et mina kõigi selle juures, mis ma teinud olen, oma kohustust olen püüdnud täita, nagu siin härra Martna ette tõi. (M. Martna, sd.: Waadake, nüüd leiateg!) Tõesti wõiks tarwitada kõiki legaalseid abinõusid. Et see seaduswastane wõi riigi huwile kahjulik oleks, seda ei saa tõsiselt kõneleda. Sellepärast tahtsin ma seda materjaali ette tuua, et need, kes tahawad niisuguste asjade kallal sihilikult sikutada, wõiksid oma sõprade lõbuks seda teha, aga need, kes tõsised inimesed on, ei sauks selle juures eksiteele.

Juhataja J. Seljamaa: Tegelikuks märkuseks on sõna rhs. Ast'il.

K. Ast (sd.): Kuna meie Asutawa Kogu kodukord isiklike asjades waielda ei luba, siis ei saa ma mitte rahwaesitaja Tõnisson'ile wastata. Härra Tõnisson'il on wõimalus niisuguseid asju alati minuga õiendada ja meie wõime seda ajaleheweergudel teha, ilma et Asutawa Kogu poole appelleerida. Ma wõtsin sellepärast tegelikuks märkuseks sõna, et teatada, et minul oma andmed selles asjas on, mida ma eile Asutawas Kogus kaudsel teel härra Tõnisson'i walimiste kihutuskooolekute kohta öelnud olen.

3. Eesti iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Asutawa Kogu rühma ettepanek. Juhataja J. Seljamaa: Täna nase koosoleku päewakord on läbi. Mul on aga weel Asutawale Kogule

teada anda, et Asutawa Kogu juhatusel on järgmine kiri esitatud:

Asutawale Kogule. Eesti iseseiswa sotsialistliku tööliste partei Asutawa Kogu rühma nimel paneme tänasele koosolekule ette:

1) kohustada Wabariigi Walitsust järgmisel teisipäewal esinema wastusega Asutawas Kogus wastuwõetud arupärimise peale sadamatehaste tööseisaku asjus;

2) järgmine Asutawa Kogu koosolek määrata tulewaks teispäewaks kell 5 p. l.

11. detsembril 1920. a.

H. Kruus.
K. Freiberg.
J. Piiskar.

J. Piiskar (is.): Meie ettepanek, mis praegu ette loeti, on tingitud sellest, et sadamatehastes ikka weel töö seisab, et täna hommikul töökodade wärawad juba sulatud on olnud, et omal ajal ülespandud teadaanne, nagu hakataks töölisi lahti laskma ja ühes sellega ka see kuulujutt ikkagi edasi tsirkuleerib, nagu tahtaks tehaseid lähemal ajal teatawaks ajaks sulguda, ei ole mitte ümber lükatud; asi iseenesest tohiks olla lihtne wastamiseks ja ei tarwitaks nõnda kaua aega andmete saamiseks. Andmed peaksid teada olema ja selletõttu peaks võimalik olema, kui mitte tänaseks seda ei tehtud, siis järgmiseks koosolekuks, teispäewaks, wastusega esineda. Seda ettepanekut tegema on meid sundinud weel see asjaolu, et sadamatehaste tööseisak on muutunud mingisuguseks wägipulga wedamiseks walitsuse ja tööliste wahel. See tuleb ükskord nii wõi teisiti likwideerida. Tema ei wõi ega tohi krooniliseks muutuda. Nagu eelmisel koosolekul mööda minnes tähendati, hakkab Asutaw Kogu oma tööga lõpule jõudma, siis on ka loomulik, et tema oma pooleli töö lõpetab. On ka weel teisigi arupärimisi wastamata. Mina ei hakka siin neid kõiki üles lugema, kuid juhin selle peale tähelepanu ja toonitan, et oleks loomulik kui kõigi nende arupärimiste peale wastataks. Et see arupärimine aga päewaküsimus on, siis leian, et Asutaw Kogu ei tohi enne oma tööd lõpetada, kui ta vähemalt selle pooliku küsimuse ära on likwideerinud. Oma rühma nimel panen ette seda ettepanekut wastu wõtta ja walitsust kohustada tulewal teispäewal, kui Asutaw Kogu järgmise koosoleku selleks päewaks ära määrab, wastust andma.

A. Anderkopp (töer.) Teen ettepaneku järgmise koosoleku aja äramääramine Asutawa Kogu juhatus hooleks jätta, kui wiimane selle tarwiliku leiab olewat.

Juhataja J. Seljamaa: Et rhs. Anderkopp'i ettepanek kaugemaleulatawam on, sellepärast tuleb rhs. Anderkopp'i ettepanek ennem hääletamisele. Panen rhs. Anderkopp'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Rhs. Anderkopp'i ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud. (J. Piiskar, is.: Palun hääled ära lugeda.) (Hääletatakse.) Ettepanek on 45 häälega poolt 33 wastu wastu wõetud.

J. Piiskar (is.): Akl. Anderkopp'i ettepaneku wastuwõtmisega ei lange mitte meie ettepaneku teine osa ära, et Wabariigi Walitsust kohustada wastama arupärimise peale raudteetehaste tööliste streigi asjus.

Juhataja J. Seljamaa: Mina ei saa seda ettepanekut hääletamisele wõtta, sest et ettepanek, teispäewal koosolekut määrata, on ära langenud. (J. Piiskar, is.: Palun uueks ettepanekuks sõna?)

J. Piiskar (is.): Ma teen ettepaneku, et „teispäewal“ asemele wõtta „järgmisel koosolekul.“

Juhataja J. Seljamaa: Kui Asutawa Kogu juhatus leiab tarwiliku olewat weel koosolekut kokku kutsuda, siis arwan mina isiklikult, et sel korral ka rhs. Piiskar'i ettepanek wõiks päewakorda üles wõetud saada. Waieldakse selle ettepaneku wastu? Ei waielda. Panen hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud. (K. Wirma, sd.: Palun korra kohta sõna?) Korra kohta on sõna rhs. Wirma'l.

K. Wirma (sd.): Ma teen ettepaneku täna pärast Asutawa Kogu koosoleku lõppu Wilms'i asjus nõupidamine pidada, mis kinnine oleks.

Juhataja J. Seljamaa: Et see soowiawaldus on, siis ei saa ma seda mitte hääletamisele panna ja see ei sisalda mingisugust ettepanekut. Lõpetan Asutawa Kogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7.35 min. õht.

Algkirjale alla kirjutanud: Asutawa Kogu abiesimees **Jul. Seljamaa.**

Abisekretäär **H. Raudsepp.**